

เวชจริยธรรม โรงเรียนแพทย์ และโรงพยาบาล

สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล*

เวชจริยธรรมหรือ Medical ethics เป็นธรรมสำหรับแพทย์ และเป็นสิ่งที่กำกับอยู่ตลอดเวลาในการปฏิบัติงาน แพทย์ทุกท่านที่ได้ปฏิบัติงานในหน้าที่มานานกว่า 5 ปีจะตระหนักเป็นอย่างดีว่า การดำรงเวชจริยธรรมอยู่ตลอดเวลาของการปฏิบัติงานเป็นสิ่งที่ยาก แน่นนอนว่าโรงเรียนแพทย์ทุกแห่งและครูแพทย์ทุกท่านย่อมพยายามที่จะเสริมสร้างให้นิสิตแพทย์และแพทย์ที่ผ่านการฝึกอบรมมีเวชจริยธรรมที่เข้มแข็งอย่างมั่นคง คณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยก็เป็นหนึ่งในโรงเรียนแพทย์เหล่านั้น

ในการที่จะเสริมสร้างเวชจริยธรรมให้เกิดขึ้นอย่างเข้มแข็งและมั่นคง จะต้องคำนึงในประเด็นสำคัญ 3 ประเด็น คือ

หนึ่ง - ในชีวิตจริงของการปฏิบัติงานพบว่ากรณีที่ชัดเจนของความบกพร่องในเวชจริยธรรมจะมีไม่มากนัก โดยส่วนใหญ่ของกรณีทางเวชจริยธรรมจะอยู่ในลักษณะที่ต้องพิจารณาตามเหตุการณ์และเงื่อนไขในขณะนั้นและทำให้แพทย์ที่จบใหม่มักประสบปัญหาในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ อย่างไรก็ตามพึงระลึกเสมอว่า ไม่มีข้อยกเว้นในเวชจริยธรรมที่จะใช้เป็นข้อกล่าวอ้าง คงมีแต่เพียงความสมเหตุสมผลเท่านั้นซึ่งจะต้องใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง (ปัญญาทางเวชจริยธรรม)

สอง - ในการที่จะทำให้เข้าถึงปัญญาดังกล่าวมีหลักง่าย ๆ 2 ประการเท่านั้น คือ ทำให้เห็นว่า "แพทย์ที่ดีคืออะไร" และ "ทำอย่างไรจึงเป็นแพทย์ที่ดี" หลักทั้งสองเป็นแนวทางที่นำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งอย่างมั่นคงของเวชจริยธรรมแก่นิสิตแพทย์และแพทย์ทุกท่าน

และสาม - กระบวนการเสริมสร้างเวชจริยธรรมให้แก่นิสิตแพทย์และแพทย์ที่เข้ารับการอบรม มักจะมุ่งไปที่ "กฎระเบียบหรือข้อห้ามต่างๆ" ซึ่งเปรียบเสมือนศีลของเวชจริยธรรม ในขณะที่เดียวกันก็ได้พยายามให้มีการ "ฝึกปฏิบัติทางความคิด" โดยการทำสัมมนากลุ่มย่อยอภิปรายตัวอย่างเหตุการณ์ หรือการแสดงละครสมมติ ซึ่งเป็นความพยายามให้นิสิตแพทย์เข้าถึงปัญญาในห้วงเวลานั้นหรือตระหนักและเก็บรูปแบบสถานการณ์เอาไว้เป็นตัวอย่างทั้งนี้การสอนให้ฝึกปฏิบัติทางความคิดดังกล่าวเปรียบได้กับการสอนสมาธิกับมรรฐาน เพื่อให้นิสิตแพทย์มีโอกาสเข้าถึงปัญญาได้ง่ายขึ้น ไม่มีใครปฏิเสธความสำคัญของการสอน "ศีลและสมาธิ" แต่เราจะหวังให้เกิดปัญญาที่แท้จริงในนิสิตแพทย์ทุกคนจากการสอนเพียง "ศีลและสมาธิ" คงเป็นเรื่องที่ยากเชียวทีเดียว แล้วเราจะทำให้นิสิตแพทย์เกิดปัญญาขึ้นและทำให้ปัญญานั้นเข้มแข็งมั่นคงได้อย่างไร ?

แนวทางการสร้างปัญญา

หากเราพิจารณาในประเด็นที่สอง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญ "การทำให้เห็นว่าแพทย์ที่ดีคืออะไร" ก็คือการทำตัวอย่างให้เห็นประจักษ์ ยิ่งถ้าสามารถเห็นตัวอย่างใกล้ตัวในขณะที่เรียนหรือปฏิบัติงานก็จะเป็นสิ่งที่ดีงามอย่างยิ่งเช่นเดียวกัน "การทำอย่างไรจึงเป็นแพทย์ที่ดี" จะสัมฤทธิ์ผลสูงสุดหากมีการปฏิบัติกันให้เห็นในชีวิตจริงในสถานการณ์ต่าง ๆ กันอยู่เป็นนิจอหรือจนเป็นวัฒนธรรมหรือการปฏิบัติที่สม่ำเสมอทั่วไป

*ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดังนั้นจะเห็นว่าวิธีการสร้างปัญญาที่ดีที่สุดก็คือ การทำให้ “เวชจริยธรรม” ปรากฏในชีวิตการทำงานของเราในโรงเรียนแพทย์ในโรงพยาบาล ในหอผู้ป่วยและนั่นหมายความว่า อาจารย์แพทย์และแพทย์ทุกท่านจะต้องตระหนักและมีสติต่อปัญญาทางเวชจริยธรรมอยู่เป็นนิจ และเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุด อันจะนำมาสู่คุณภาพการบริการและการเรียนการสอนที่ยั่งยืน

“เราจะทำอย่างไร ?”

ถ้าเราทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของการเรียน

การสอนด้านเวชจริยธรรมแก่นิสิตแพทย์และแพทย์ประจำบ้าน ไม่ว่าจะระบบการสอนในระดับ “ศีลและสมาธิ” ที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผลอย่างต่อเนื่องตลอดจนมุ่งที่จะไปสู่เป้าหมายของการทำให้โรงเรียนแพทย์และโรงพยาบาลมีเวชจริยธรรมเกิดเป็น “ปัญญา” ที่คงอยู่ทั่วไปและยั่งยืน เราต้องยอมรับว่า “อย่างไรที่ต้องทำ” เป็นหน้าที่ของเราทุกคนในฐานะครูแพทย์ที่ต้องร่วมกันคิดร่วมกันสร้าง โดยเฉพาะการร่วมกันกำหนด “ยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ” เพื่อการนี้และต้องมุ่งมั่นที่จะร่วมกันดำเนินการต่อไปอย่างต่อเนื่อง